

ВЕРА-ЗЛАТАРЕВА - ПЪРВАТА ЖЕНА С ПРИДОБИТА АДВОКАТСКА ПРАВОСПОСОБНОСТ

В деня на българската адвокатура изказвам благодарност към всички паметни личности с принос за утвърждаването на адвокатската професия. Но струва ми се, че трябва да сме благодарни преди всичко на времето, защото то знае най-добре от какви личности имаме нужда!

В ограничената историческа класация е невъзможно да бъдат посочени всички обществени дейци, приели професията „адвокат“ за призвание. Съществува риск някой от тях да бъде пропуснат заради неизчерпаемия списък от имена. Същевременно разполагаме с оскъдни сведения от времето на новата българска държава след 1878 г. От дистанцията на времето в биографиите на строителите на българската адвокатура се откриват противоречиви личности и самоотвержени идеолози. Някои от тях са орисани да видят плодове от труда си, а други си отиват от живота без да дочакат бъдещето, очертано от делата им. Въпреки големите им заслуги, никой от тях не е воден от намерение и желание да остане в паметта на поколенията.

Ретроспективно погледнато в редиците на българската адвокатура се наблюдава подчертано мъжкият състав. Това има своето обяснение в патриархалния характер на българското общество и обществен живот, в които на жената се е падала единствено ролята на майка, съпруга и домакиня. По това време аналогично жените нямат място в адвокатурата и в съседните балкански държави. През 20 - те години на ХХ - ти век този въпрос се разрешава по различен начин постепенно, като в Гърция жените получават право да упражняват адвокатска професия през 1926г., в Югославия - през 1927 г., в Турция - 1928 г. а в Румъния - през 1929 г. Малко преди Втората световна война България и Албания остават единствените страни, в които жените нямат признато право в редиците на адвокатите. Известно е, че първите опити в тази насока у нас са направени от Димитрана Иванова от София (родом от гр. Русе), както и от Здравка К. Владова от Шумен, но двете т. нар. „правнички“ не са допуснати до адвокатски стаж¹.

Неуспехите до този момент не сломяват духа и дръзновението на българската жена и все пак тя завоюва своето място в независимата адвокатура. Всъщност за пореден път българката изиграва ролята на стожер на една революция, но този път на сцената на обществения и политическия живот, което впоследствие ѝ отрежда правото да упражнява адвокатска професия.

¹ Виж: [Към въпроса за допускане жените правнички да упражняват адвокатска професия — Съдебно право \(sadebnoopravo.bg\)](http://sadebnoopravo.bg)

Първата жена адвокат в младата българска държава е Вера Златарева². Тя е родена на 3 - ти декември 1905 г. в село Голямо Белово, област Пазарджик. Първоначално учи в местно училище, а по-късно се премества да учи в Пловдив. През 1929г. завършва право в Софийския университет (СУ). Известна е също и като първата жена - юрист, защитила докторат по право в СУ през 1931 г. с научни ръководители проф. Тодор Кулев и прод. Никола Долапчиев³. Същата година, през която защитава докторска степен, тя започва работа в Министерството на земеделието и държавните имоти (МЗДИ), а през следващата 1932 г. става помощник - завеждащ Службата за борба със социални злини при Дирекция на полицията. Две години по-късно е назначена за началник на Отдела за обществено подпомагане при Пловдивската община, където работи до 1936 г.

По това време се омъжва за д-р Михаил Геновски⁴, като след брака си започва работа в неговото адвокатско бюро. Именно молбата ѝ за адвокатски стаж става повод за полемики сред изтъкнати адвокати и обществени дейци като Иван Руневски, Петко Фиков, Никола Бронзов⁵, д-р Йосиф Фаденхехт⁶ и др. Въпросът, който поставя, е важен не само за д-р Златарева, но и за всички български жени по онова време, завършили право, но нямащи възможност да постъпват на работа като адвокати, съдии и др.

Може да се открие мотив за мястото на Вера Златарева в развитието на българската адвокатура и в нейната обществено - политическа дейност. Тя е член на създаденото на 24 май 1929 г. Дружество на българките с висше образование (ДБВО). То има за цел да сближи образованите жени и да ги насърчи едновременно към научна и обществена дейност. На 28 юли 1925 г., дружеството става член на Международната федерация на университетските жени (МФУЖ), създадена през 1919 г. и работеща в тясно сътрудничество с комисията за интелектуално творчество на Обществото на народите, League of Nations⁷. Дружеството предоставя възможност на българските жени да се възползват отразлични международни стипендии.

Това допълнително насърчава амбициозната Вера Златарева да участва в конкурс за стипендия по криминална социология на Международната федерация на университетските жени. През 1928 г. е основана Секция на правничките като част от Международната федерация на жените-магистратки и адвокатки. Основната ѝ дейност е свързана с въпросите за професионалните и политически права на жените - юристки. Както по-горе стана известно по това време те не са допускани да практикуват самостоятелно своята професия заради силната патриархална традиция под предтекст, че не протезават политически права. Проблемите на българската университетската жена вънват така силно д-р Вера Златарева

---

²https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%B0_%D0%97%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B0

³ Те се наричат по онова време „докладчици“.

⁴ Д-р Михаил Геновски също е виден обществен деец, политик и адвокат. Той заедно със своята съпруга защитават първите докторати в СУ.

⁵ През 1938 г. Ив. Руневски е председател, а другите двамата - членове на Софийския адвокатски съвет.

⁶ Той заявява „Аз считам, че при сегашния текст на законопроекта, жените, ако отговарят на ценза, не се изключват и могат да упражняват адвокатската професия“.

⁷ International Federation of University Women, IFUW.

през целия ѝ живот. Не след дълго тя е избрана за ръководител на Секцията на правничките, а малко по-късно членува и в Българския женски съюз, който оглавява през 1945 г.

Вера Златарева се нарежда и сред активните общественици и политици. Тя става една от първите жени народни представители. Като народен избранник се наблюдава да следва предимно либералното направление в политическия живот. Заедно със своя съпруг членува в Българския земеделски народен съюз (БЗНС). Златарева е първата жена, която говори от трибуната на най-високо ниво, като словото ѝ е приветствано с бурни аплауси от останалите депутати. В своите речи от парламентарната трибуна тя активно защитава правата на българските жени.

Тя развива и активна публицистична дейност, редактирайки съвместно със съпруга си някои списания като: „Земя и труд“, „Философски преглед“, „Правна мисъл“, „Фар на въздържанието“, „Трезвеност“, „Литературен глас“, „Вестник за жената“, „Женски глас“, „Адвокатски преглед“, „Полицай“ и „Преглед за трудово право“.

Д-р Вера Златарева успява да се отдаде и на активна научна дейност, като става автор на редица трудове. Докторската ѝ теза е със заглавие „Наказание и осигурителни мерки“, в обем от 88 страници и има качеството на монографичен труд, защитен през 1931 г. Малко по-късно тя издава още две монографии: „Психология и социология на българската проститутка“ (София, 1935, 340 стр.) и „Обществени грижи“ (София, 1940, 203 стр.). Автор е и на следните студии и статии: „Проституцията и борбата против нея“ (1936), „Изнасилване“ (1940), „Имуществени отношения между съпрузите“ (1941), „Правната защита на жената“ (1945), „Селянката и новото време“ (1947), „Правната защита на брака и семейството в Народна република България“ (1958) и др.

Според някои източници тя е известна и като един от съоснователите на Съюза на научните работници в България, днес Съюза на учените в България. Последният е създаден през 1944 г. като съсловна неправителствена организация.

Липсват сведения и доказателства да е пледирала пред съда и да е представлявала граждани по конкретни дела. Едно е сигурно обаче - допускането ѝ до стаж в адвокатската кантора на съпруга ѝ не представлява личен акт или приятелски жест към семейство Златареви. Това е акт на празниане на правото на всяка българската жена - юристка да упражнява адвокатска професия и преломен момент, който променя хода на историята на обикновената българка по пътя на просвещението и себеутвърждаването.

За Вера Златарева историята приключва през 1977г., когато тя почива, оставяйки съпруг и две деца. За краткото време, което ѝ е отредено, въздействието ѝ върху развитието на правата на българката е огромно.

Автор: Аделина Хаджийска